

Könyvtárigazgatói posztok betöltése Lengyelországban

Manapság tömegesen nem fordul elő (de esetenként előfordulhat), hogy a nagy és közepes könyvtárakban az igazgató leváltásával helyet csinálnak levitézlett pártkáderek vagy kedves rokonok számára. S ez ellen nincs apelláta, minthogy a poszt betöltését sem speciális jogszabály, sem általánosan érvényesülő szokás nem köti könyvtárosszakmailag elfogadható kívánalmakhoz.

E kívánalmak sora a következő:

- Mindenekelőtt legalább néhány éves könyvtári gyakorlatra van szüksége annak, aki igazgató szeretne lenni. Csak így értheti meg az intézményben végbemenő folyamatok mikéntjét és indokoltságát.
- Nem nélkülözhető a vezetési ismeretek megléte sem, mégpedig könyvtári változatukban.
- A könyvtári munkát mindezen felül szeretni kell. Aki erre képtelen, annak kinkeservesen múlik a könyvtári munkaidő.
- A pozitív alaptulajdonságok (rendszeret, észszerű gondolkodás, nyitottság stb.) bár nem speciális könyvtári követelmények, ugyancsak hozzátartoznak a jelöltek megítéléséhez.

A valóságban nincs jogszabály, amely a felsorolt kívánalmakat az új igazgatók kiválasztása közben vizsgálni rendelné el. A felsőoktatási könyvtárakban az igazgatóknak mindössze felsőfokú végzettséggel kell rendelkezniük, mindegy, hogy milyen-nel. Ha másutt is ilyen értelmetlen liberalizmus érvényesülne az igazgatói poszt betöltésénél, akkor – mondjuk – egy belgyógyászati klinikát akár egy kohász is irányíthatna.

A könyvtári kívánalmak érvényesítésétől teljes mértékben eltekintő jogszabályok és eljárásmodok miatt tulajdonképpen a könyvtárigazgatói tisztségek betöltése a bírálók-döntnökök jó vagy rossz beállítottságán múlik. Ilyen körülmények között minden bevett „játékszabály” (határidős megbízás, pályáztatás, döntés a rotáció mellett) hatásában a visszajára fordulhat. Viszonylag megfelelőnek a határidős megbízási (kinevezési) forma látszik, feltéve azonban: mellette a határidő nélküli kinevezés gyakorlata is fennmarad.

Az igazgatói utánpótlás ellentmondásait és bizonytalanságait azonban korántsem csak a külső körülmények okozzák. Belső okai is vannak. Így:

- Az igazgatók bérezése alig-alig magasabb, mint az alattuk lévő munkatársi kategóriáké. Ezért nem mindenki vállalkozik e „macerás” állás betöltésére, és az igazgatói „magányosság” tartós elviselésére.
- A szakma elnöiesedett. Igazgatóasszonynak és háziasszonynak egyszerre lenni még az általánosnál is nehezebb feladat, ennek megfelelően még kevesebben vállalkoznak rá.
- A legfőbb ok azonban az, hogy a könyvtárossá válásban kontraszelekció érvényesül. Ennek következtében hanyatlanak a szakmai ambíciók. Ez pedig a szakma degenerálódását kezdi maga után vonni, aminek immár jól látható jelei vannak.

WOJCIECHOWSKI, Jacek: Dyrektorzy. = Bibliotekarz, 2. sz. 2003. p. 3–6./

(Futala Tibor)